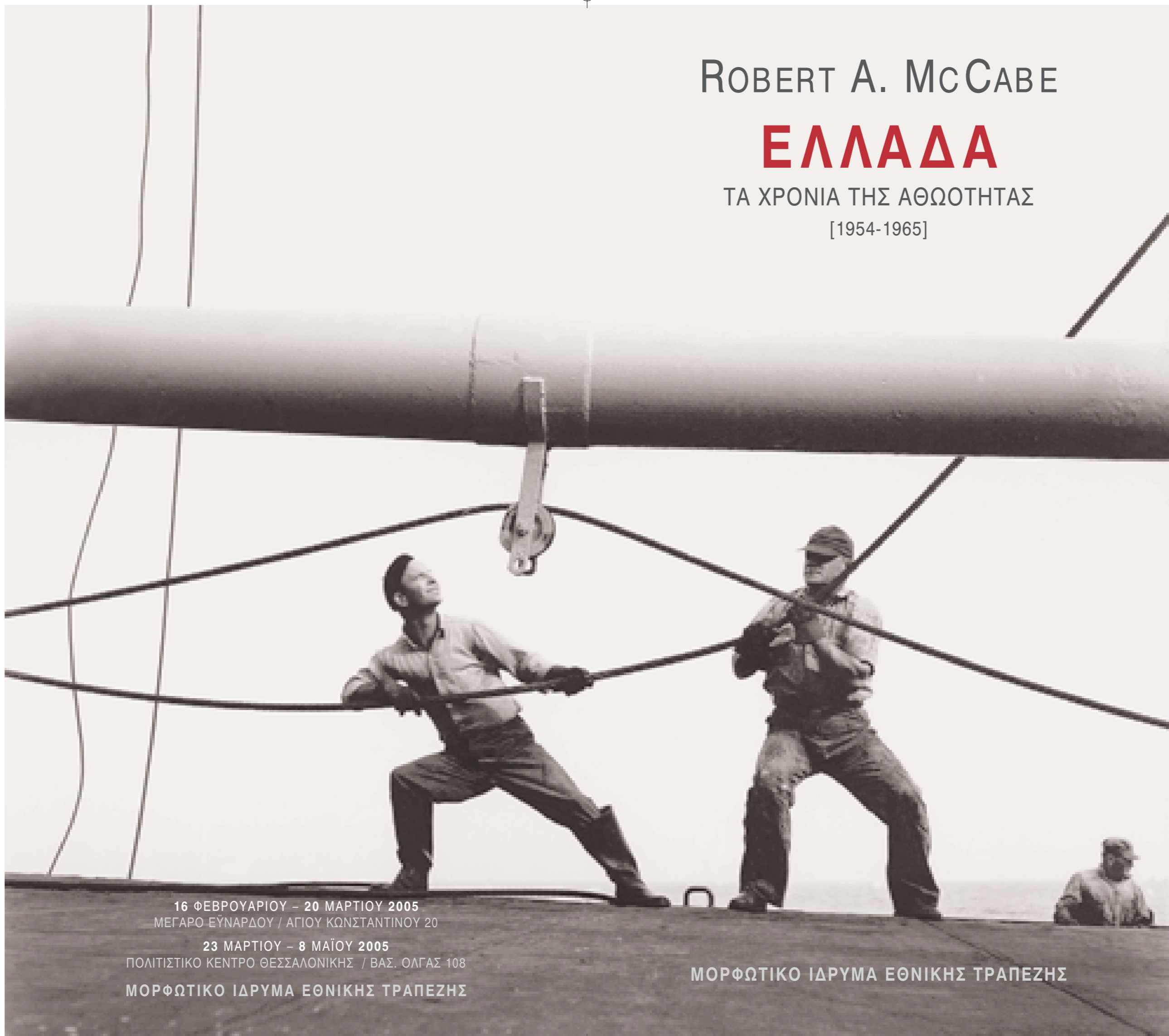
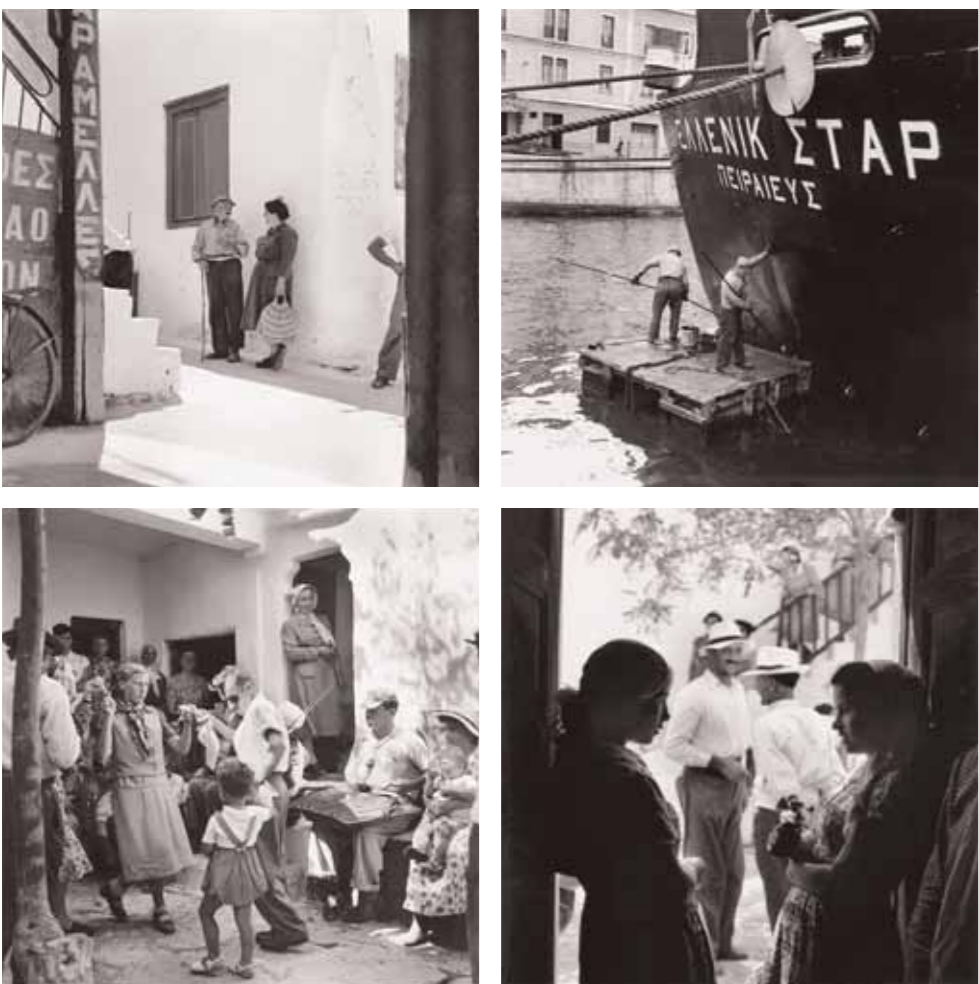

44. ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ 1963. Γιαγιά και έγγονες. 45. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Έπιστρέφοντας από το ταχυδρομείο. 46. ΘΗΡΑ 1955. Ή τσιγάρα φορτώνεται για να μεταφερθεί σε εργοστάσιο. 47. ΘΗΡΑ 1955. Συγκομιδή ντομάτας. 48. ΘΗΡΑ 1963. Καθάρισμα κρεμμυδιών. 49. ΣΕΡΙΦΟΣ 1963. Εκκλησία στη Χώρα.

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ ΤΑ ΝΗΣΙΑ 50. ΘΗΡΑ 1955. Το Αίγαϊον στο λιμάνι κάτω από τα Φηρά. 51. ΑΙΓΑΙΟ. Απόγευμα στη θάλασσα. 52. ΕΥΒΟΙΑ 1963. Το λιμάνι των Ώραιων. 53. ΕΛΛΗΝΙΚ ΣΤΑΡ 1955. Έτοιμασίες για άφιξη. 54. ΜΗΛΟΣ 1961. Το λιμάνι του Αδάμαντα. 55. ΒΕΝΕΤΙΑ 1954. Το πλοίο με το οποίο ταξίδεψε για πρώτη φορά στην Ελλάδα ο R. McCabe. 56. ΚΩΣ 1954. Το Κάστρο των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη. 57. ΘΗΡΑ 1955. Στη λάντζα. 58. ΑΙΓΑΙΟ 1954. Στην πλώρη ενός καϊκιού. 59. ΣΠΟΡΑΔΕΣ 1963. Έλευθερία. Αλλάζοντας πορεία. 60. ΘΗΡΑ 1955. Μανουβράρισμα στο λιμάνι των Φηρών. 61. ΑΙΓΑΙΟ 1955. Στο κατάστρωμα. 62. ΑΙΓΑΙΟ 1955. Κατάστρωμα στο Δέσπονα. 63. ΑΙΓΑΙΟ 1963. Στη γέφυρα του πλοίου. 64. ΑΙΓΙΝΑ 1954. Έμποριο φρούτων και λαχανικών. 65. ΓΥΑΛΙ 1955. Μικρό νησί κοντά στη Νίσυρο καλυμμένο από ελαφρόπετρα. 66. ΘΗΡΑ 1954. Στη στέγη. 67. ΘΗΡΑ 1955. Από τα Φηρά. 68. ΘΗΡΑ. Επίσκεψη ενός τάνκερ. 69. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Ξεφορτώνοντας τα δίχτυα. 70. ΘΗΡΑ 1963. Η άφιξη ενός ατμόπλοιου. 71. ΘΗΡΑ 1961. Το τέρας του λεωφορείου στην Περίσσα. 72. ΑΙΓΑΙΟ 1955. Στην προκυμαία. 73. ΣΠΟΡΑΔΕΣ 1963. Καπετάνιος και ναύτης του Έλευθερία. 74. ΣΥΡΟΣ 1954. Πωλητές λουκουμιών στη λάντζα. 75. ΑΙΓΙΝΑ 1954. Άφιξη πλοίου το μεσημέρι. 76. ΝΙΣΥΡΟΣ 1955. Αναχώρηση από το Γυαλί. 77. ΣΟΥΝΙΟ 1954. 78. ΣΕΡΙΦΟΣ 1963. Ο κόλπος του Λιβαδισιού από τη Χώρα. 79. ΑΣΤΥΓΙΑΛΛΙΑ 1963. Το λιμάνι το σούρουπο. 80. ΜΕΘΩΝΗ 1955. Το βενετικό κάστρο. 81. ΠΕΡΙΧΩΡΑ 1955 82. ΕΛΛΗΝΙΚ ΣΤΑΡ 1955. Βάψιμο του πλοίου στο λιμάνι. 83. ΤΗΝΟΣ 1955. Δεκαπενταύγουστος. 84. ΑΙΓΑΙΟ 1955. Αποβίβαση. 85. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ 1957 86. ΦΕΡΙ ΡΙΟΥ-ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ 1961. Μεταφορά προβάτων. 87. ΦΕΡΙ ΡΙΟΥ-ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ 1961

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ 88. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Σε βαφτίσια. 89. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Γεύμα σε βαφτίσια. 90. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Σε βαφτίσια. 91. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Σε βαφτίσια. 92. ΜΕΤΕΩΡΑ 1961. Διαβάζοντας τα νέα. 93. ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ 1957. Έπιστρέφοντας από τη λειτουργία. 94. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Σε βαφτίσια. 95. ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ 1957. Ο αδελφός Παντελεΐμων στο Ρωσικό Μοναστήρι δείχνει τα κρανία δύο μοναχών με τους βίους τους. 96. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Μουσικοί σε βαφτίσια. 97. ΜΕΤΕΩΡΑ 1961. Γεύμα στο μοναστήρι. 98. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Σε βαφτίσια. 99. ΘΗΡΑ 1955. Χτυπώντας τις καμπάνες.

ROBERT A. McCABE

ΕΛΛΑΔΑ

ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ

[1954-1965]

16 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ – 20 ΜΑΡΤΙΟΥ 2005
 ΜΕΓΑΡΟ ΕΥΝΑΡΔΟΥ / ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 20
 23 ΜΑΡΤΙΟΥ – 8 ΜΑΪΟΥ 2005
 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ / ΒΑΣ. ΟΛΓΑΣ 108
 ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ 1. ΠΥΛΟΣ 1955. Ο Piet de Jong, ένας από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες στον τομέα της αρχαιολογίας στην Ελλάδα, εργάζεται στο παλάτι του Νέστορα. 2. ΡΟΔΟΣ 1954. Αυτή η μαρμάρινη Άφροδίτη, στο μουσείο της Ρόδου, βρέθηκε στη θάλασσα. 3. ΑΘΗΝΑ 1955. Η Άρχαία Άγορά και η Ακρόπολη από το δρόμο του Αστεροσκοπίου. 4. ΣΟΥΝΙΟ 1955. Στο ναό του Ποσειδώνα. 5. ΜΥΚΗΝΕΣ 1955. Το νότιο τείχος το πρωί. Στο βάθος, η ακρόπολη του Άργους. 6. ΔΕΛΦΟΙ 1955. Φύλακας στο ναό του Απόλλωνα. 7. ΜΥΚΗΝΕΣ 1955. Το ξενοδοχείο Belle Hélène, κατάλιμα των αρχαιολόγων. 8. ΑΘΗΝΑ 1954. Τεχνίτης μαρμάρου στις εργασίες συντήρησης του Ύδαίου Ήρώδου του Άττικού. 9. ΜΥΚΗΝΕΣ 1955. Ανακάλυψη τάφου μεταγενέστερης περιόδου. 10. ΜΥΚΗΝΕΣ 1955. Ο καθηγητής Alan Wace επιβλέπει την ανασκαφή. 11. ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙ 1954 12. ΔΕΛΦΟΙ 1955. Φωτογράφος και η μηχανή του με ενσωματωμένο σκοτεινό θάλαμο. Στο βάθος, ο Θησαυρός των Αθηναίων.

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΟΠΟΙ 13. ΜΙΣΤΡΑΣ 1955. Στο βάθος η ακρόπολη, που ήταν ο τελευταίος προμαχώνας της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. 14. ΗΠΕΙΡΟΣ 1961. Παρέα κοριτσιών. 15. ΘΗΡΑ 1961. Θέα στην Περίσσα από τον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Θήρας. 16. ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ 1963. Κουβαλώντας νερό στο σπίτι. 17. ΚΑΣΟΣ 1965 18. ΚΑΣΟΣ 1965. Το καφενείο του χωριού. 19. ΚΑΣΟΣ 1965. Ο παρειακός. 20. ΣΕΡΙΦΟΣ 1963. Κοντά στην πηγή. 21. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Αοβέσιωμα. 22. ΣΕΡΙΦΟΣ 1963. Φέρνοντας νερό στη Χώρα. 23. ΝΑΞΟΣ 1955. Επισκέπτρια έξω από ξενοδοχείο στο λιμάνι. 24. ΥΔΡΑ 1954. Κουβεντούλα στη σκιά. 25. ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ 1963 26. ΜΥΚΟΝΟΣ 1955. Όργανοπαίχτης με τσαμπούνα. 27. ΑΣΤΥΓΙΑΛΛΙΑ 1963. Στο λιμάνι. 28. ΡΟΔΟΣ 1954. Ο κεντρικός δρόμος του χωριού Κοσκίνου. 29. ΥΔΡΑ 1954. Αγωγιάτης με τα μουλάρια του. 30. ΠΥΛΟΣ 1955. Σ' αυτόν τον κόλπο έγινε το 1827 η ναυμαχία του Ναβαρίνου. 31. ΑΘΗΝΑ 1963. Σκηνή δρόμου. 32. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1968. Γαϊδούρι. 33. ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ 1963. Εκκλησία. 34. ΜΥΚΗΝΕΣ 1955. Δύο γυναίκες. 35. ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ 1963. Χωρικοί. 36. ΡΟΔΟΣ 1954 37. ΜΕΤΕΩΡΑ 1961. Ο Charles McCabe κι ένας παγοταξής της ΕΒΓΑ. 38. ΗΠΕΙΡΟΣ 1961. Μέρα μπουγάδας στο ποτάμι. 39. ΑΡΓΟΣ 1955. Επιδιορθώνοντας ένα τζιπ. 40. ΗΠΕΙΡΟΣ 1961. Κορίτσι (λεπτομέρεια της φωτογραφίας 14). 41. ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ 1963. Νεαρός σερβιτόρος. 42. ΑΘΗΝΑ 1954. Κοντά στην πλατεία Όμονοίας. 43. ΜΕΤΣΟΒΟ 1963. Τρεις γενιές.

Ο Robert McCabe γεννήθηκε στο Σικάγο το 1934. Δύο χρόνια αργότερα η οικογένειά του εγκαταστάθηκε στη Νέα Υόρκη καθώς ο πατέρας του βρήκε δουλειά σε μία εφημερίδα της πόλης της Νέας Υόρκης. Επισκέφθηκε για πρώτη φορά την Ελλάδα το καλοκαίρι του 1954 ως φοιτητής του Πανεπιστημίου του Πρίνστον όπου σπούδασε Άγγλική Φιλολογία και έκανε τη διατριβή του με θέμα τον λόρδο Βύρων και την Ελλάδα. Πολλές από τις φωτογραφίες του που παρουσιάζονται σε αυτή την έκθεση εκτέθηκαν για πρώτη φορά στη Βιβλιοθήκη Firestone του Πρίνστον. Ο R. McCabe και η γυναίκα του, που έχει γεννηθεί στην Αθήνα, μοιράζουν το χρόνο τους ανάμεσα στη Νέα Υόρκη και την Αθήνα. Ο R. McCabe ετοιμάζει αυτή την εποχή ένα βιβλίο με φωτογραφίες από το ταξίδι του στην Ανταρκτική. Στο μέλλον, σχεδιάζει να εκδώσει ένα βιβλίο με φωτογραφίες από την Αβάνα.

ΟΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ στην έκθεση αυτή αποτυπώνουν τα πρώτα έντεκα χρόνια που εξερεύνησα την Ελλάδα από το 1954 έως το 1965. Ήταν μία θαυμάσια εποχή για τον επισκέπτη, με λίγους τουρίστες και ιδιαίτερα θερμή και αυθεντική φιλοξενία. Στα νησιά και στα χωριά της ενδοχώρας, ακόμα και στην Αθήνα, η παραδοσιακή αρχιτεκτονική είχε παραμείνει άκέραια χωρίς καμία παρεμβολή από μοντέρνες πολυκατοικίες, ένοικιαζόμενα δωμάτια για τους τουρίστες ή μεγαλεπήβολες νησιώτικες βίλες.

Είχα την τύχη να μεγαλώσω σε μία οικογένεια για την οποία η φωτογραφία ήταν άναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής: ο πατέρας μου δούλευε στην *New York Daily Mirror*, μία ταμπλόιτ εφημερίδα που δημοσίευε πολλές φωτογραφίες. Έτσι, από τότε που ήμουν πολύ μικρός βρέθηκε μία φωτογραφική μηχανή στα χέρια μου και διασκεδάζα που είχα την ευκαιρία να καταγράψω μόνος μου «ειδήσεις». Συχνά επισκεπτόμουν τον σκοτεινό θάλαμο της εφημερίδας, και όταν με καλούσαν να πάω βόλτα με τα αυτοκίνητα που είχαν ασύρματο άκουγα τις συγχρότες της αστυνομίας και προσπαθούσα να φτάσω πρώτος στον τόπο του εγκλήματος, του ατυχήματος ή σε κάποιο άλλο ενδιαφέρον γεγονός.

Έκείνα τα χρόνια, ενδιαφερόμουν κυρίως για σκηνές που «έβγαζαν εδωπον». Είχα φωτογραφίσει έναν άντρα που είχε πέσει στις ράγες του τρένου, ένα παιδί που είχε πνιγεί πέφτοντας στο παγωμένο νερό, αυτοκινητιστικά ατυχήματα και πλοία που είχαν καταστραφεί από τυφώνες. Μόνον όταν πήγα στο Γυμνάσιο στη Νέα Άγγλία, μία ήσυχη αγροτική περιοχή, όπου κανένα σημαντικό γεγονός δεν συνέβαινε, άρχισα να συνειδητοποιώ ότι η φωτογραφία πρόσφερε και άλλες ενδιαφέρουσες δυνατότητες. Άρχισα να φωτογραφίζω ανθρώπους, τοπία, την αρχιτεκτονική και νεκρές φύσεις.

Έκείνη την εποχή είχα πια τον δικό μου σκοτεινό θάλαμο στο σπίτι και αυτό με βοήθησε πολύ στο να τραβάω φωτογραφίες, να καταλαβαίνω καλύτερα αν μία συγκεκριμένη σκηνή έχει τη δυνατότητα να παράγει μία ενδιαφέρουσα φωτογραφία, όπως επίσης και να καταλαβαίνω τη δυναμική ενός συγκεκριμένου άρντικου.

Ταξίδεψα για πρώτη φορά στην Ευρώπη τον Ιούλιο του 1954. Εκείνη τη χρονιά, μου έκαναν δώρο για τα γενέθλιά μου μία φωτογραφική μηχανή *Rolleiflex* και τον καταπληκτικό φακό *Zeiss Tessar*. Χάρη στον αδερφό μου, βρήκαμε εισιτήρια σε ένα πλοίο για φοιτητές με προορισμό τη Χάβρη. Το σχέδιό μας ήταν να επισκεφθούμε τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ελλάδα και την Αίγυπτο. Θα διαθέταμε δέκα μέρες στην Ελλάδα αλλά τελικά παραμείναμε όλο το καλοκαίρι και μεταθέσαμε την ημερομηνία της αναχώρησής μας για αργότερα.

Θυμάμαι, σαν να ήταν χτές, πόσο έντονη ήταν η αίσθηση, από την πρώτη μέρα που βρέθηκα στην Αθήνα, ότι βρίσκομαι στο σπίτι μου. Το περιβάλλον ήταν εξωτικό για έναν Αμερικάνο· οι μόνες ελληνικές λέξεις που ήξερα ήταν «νερό» και «πεπόνι», ήδη όμως αισθανόμουν ότι ανήκα στην Αθήνα και ήξερα από την αρχή ότι θα επέστρεφα ξανά. Στην πραγματικότητα, από τότε επέστρεφα άπαραιτήτως κάθε χρόνο, και τώρα περνάω πολλούς μήνες εδώ. Η Αθήνα έγινε πια το σπίτι μου.

Στα χρόνια κατά τα οποία τραβήχτηκαν αυτές οι φωτογραφίες η Ελλάδα άλλαξε πολύ λίγο. Ήταν μία φτωχή χώρα, που αγωνιζόταν να αναρρώσει από τις φοβερές κακουχίες

του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Όπου ταξίδεψα, με υποδέχονταν σαν να ήμουν φίλος, απλοί άνθρωποι που θυσίαζαν το φαγητό τους και τις ανέσεις τους προσφέροντας ειλικρινή φιλοξενία. Συνηθίζαμε να άστειυόμαστε λέγοντας ότι έπρεπε να διαθέσεις μισή μέρα για να διασχίσεις ένα μικρό χωριό αφού όλοι σε προσκαλούσαν για ένα ποτό και δεν ήθελες να προσβάλεις κανέναν άρνούμενος την πρόσκλησή τους. Το γεγονός που μās είχε κάνει πολύ μεγάλη εντύπωση ήταν όταν ο δήμαρχος της Ίου έδωσε το κρεβάτι του σε έναν από τους καλεσμένους μου και εκείνος κοιμήθηκε στο σαλόνι στο πάτωμα.

Ο Γάλλος φωτογράφος Brassai έγραψε κάποτε: «Πολλές φωτογραφίες είναι γεμάτες ζωή αλλά είναι άσφαείς και δεν μπορεί να τις θυμηθεί κανείς εύκολα. Αυτό που έχει σημασία είναι η δύναμη μιάς εικόνας».

Η δύναμη της εικόνας μπορεί να πηγάζει από πολλούς διαφορετικούς παράγοντες και στοιχεία της φωτογραφίας, ή από τη συγκινησιακή ή διανοητική ανταπόκριση του θεατή. Στην ίδια τη φωτογραφία η δύναμη μπορεί να πηγάζει από την απλότητα της εικόνας, από τη μοναδική και εξαιρετική στιγμή που αιχμαλώτισε ο φακός, από τη σύνθεση και τη διάταξη των όγκων μιάς εικόνας, από το φως που τονίζει και προσδιορίζει στοιχεία της εικόνας, από την πρωτοτυπία της σύλληψης της φωτογραφίας, και από πολλά άλλα στοιχεία που είναι δύσκολο να τα όρίσει κανείς.

Η δύναμη της εικόνας εξαρτάται, επίσης, από τη συγκινησιακή ή τη διανοητική ανταπόκριση του θεατή. Κάθε άνθρωπος έχει ακολουθήσει διαφορετικό δρόμο στη ζωή και μία εικόνα που για κάποιον έχει δύναμη και παραμένει αξέχαστη, για κάποιον άλλο δεν σημαίνει τίποτα. Πιστεύω, ακόμη, ότι υπάρχουν εικόνες που πολλοί θεατές θα συμφωνήσουν ότι διαθέτουν τη δύναμη στην οποία αναφέρεται ο Brassai. Είναι σπάνιες, αλλά αυτές είναι οι εικόνες που όλοι μας προσδοκούμε να δημιουργήσουμε, εικόνες με απεικονιστική δύναμη βασισμένη στο περιεχόμενο και στη σύνθεσή τους.

Όλες οι φωτογραφίες αυτές της έκθεσης αποτυπώθηκαν από τον φωτογραφικό φακό σε λιγότερο από δύο δευτερόλεπτα συνολικά, αιχμαλωτίζοντας ή καθεμία ελάχιστα αποσπάσματα γεγονότων και εικόνων σε κλάσματα του δευτερολέπτου, από 1/10 έως 1/500. Πρόκειται λοιπόν, για θραύσματα ζωής εκείνης της εποχής. Ο Édouard Boubat έχει πει: «Μία φωτογραφία σου αποκαλύπτει όλο το βάθος μιάς στιγμής, ανακαλεί έναν ολόκληρο κόσμο». Έλπίζω αυτές οι φωτογραφίες να ζωντανέψουν ξανά μια ολόκληρη εποχή – μια εποχή που έχει πια χαθεί, έχει μείνει όμως ανεξίτηλα χαραγμένη στη μνήμη μας.

Ο φίλος μου Γιώργος Μαρίνος ανέλαβε την εκτύπωση των άρντικων. Κάποτε, κάποιος παρομοίωσε τον φωτογράφο με τον συνθέτη και εκείνον που εκτυπώνει τα άρντικα με τον μάεστρο που ερμηνεύει την παρτιτούρα. Θέλω να ευχαριστήσω τον Γιώργο γιατί «ερμηνεύσει» αυτά τα άρντικα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και φροντίδα.

Είμαι βαθιά ευγνώμων στον Διοικητή της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος και Πρόεδρο του Δ.Σ. του ΜΙΕΤ κ. Τάκη Άραπογλου, στον Διευθυντή του ΜΙΕΤ κ. Διονύση Καψάλη καθώς και στους συνεργάτες του που βοήθησαν να πραγματοποιηθεί αυτή η έκθεση.

ROBERT MCCABE
Ιανουάριος 2005

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Διοργάνωση

Διονύσης Καψάλης, Όλγα Δροσινού,
Ιωάννα Μαντζαβίνου, Δημήτρης Τσαλαματάς

Εκτύπωση άρντικων

Γιώργος Μαρίνος

Τεχνική ύποστήριξη

Έργαστήριο συντήρησης χάρτινου ύλικού του ΜΙΕΤ, Μαρία Άλεξίου

Πλαίσια

Νίκος Σδράλης

Επιμέλεια καταλόγου

Ιωάννα Μαντζαβίνου

Διορθώσεις

Μαργαρίτα Κρεμμυδά

Παραγωγή καταλόγου

Graphicon

Το βιβλίο του Robert McCabe *Έλλάδα. Τα χρόνια της άθωότητας [1954-1965]* εκδόθηκε από τις εκδόσεις Πατάκη τον Νοέμβριο του 2004. Σχεδιάστηκε από τη Βάσω Άβραμοπούλου και εκτυπώθηκε στη Βερόνα της Ιταλίας από τον Massimo Tonolli στην Trifolio SRL. Το συντονισμό της έκδοσης είχε η Άννα Πατάκη.